

ВІКТИМНІСТЬ ЖІНОК, ЯКІ Є ЖЕРТВАМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Анотація. У тезах розглянуто особливості віктимності жінок, які стають жертвами домашнього насильства.

Ключові слова: домашнє насильство, віктимність.

Анотація. В тезисах рассмотрены особенности виктимности женщин, которые становятся жертвами домашнего насилия.

Ключевые слова: домашнее насилие, виктимность.

Summary. The author examined the features of viktimity women who become victims of domestic violence in the thesis.

Keywords: domestic violence, viktimity.

Домашнє насильство стосовно жінки є дуже поширеним негативним явищем. Згідно статистичних даних Інституту демографії та соціальних досліджень, щорічно в Україні жертвами домашнього насильства стає більше мільйона жінок, а помирають від нього 600 жінок. Проблема сімейного насильства широко обговорюється в ЗМІ. Її називають злободенною і пов'язують з насильством у країні в цілому, що набуває інтенсивного розвитку [1, с. 172]. Насильство в сім'ї належить до важливої соціальної сфери, тому що завжди вчинюється проти сімейних відносин, які мають свої особливості. Важливим є дослідження віктимності жінок, які стають жертвами домашнього насильства, щоб на підставі цього виробити стратегію їх захисту від протиправних посягань та розробити наукові рекомендації щодо вдосконалення практики протидії і запобігання сімейно-побутової злочинності з метою скорочення її кількості у державі.

Віктимність розуміється кримінологами як уразливість членів суспільства перед злочинними посяганнями за певних обставин, яка зумовлена соціальними та психофізіологічними якостями соціального суб'єкта, а також особливостями сприйняття кримінальних загроз у конкретних умовах простору і часу та реагування на них. Тому справедливим є твердження, що у переважній більшості віктимність формується під впливом

життєвого середовища і діяльності людини та проявляється у небезпечній в конкретних умовах поведінці. Віктимність не виступає причиною вчинення злочину проти конкретної особи, як правило, вона є умовою, що сприяє злочинному посягання проти конкретної особи за певних умов [2, с. 35-36].

Наприклад, Юрченко О. Ю. зазначає, що значний вплив на формування мотивів вчинення злочину проти особи мають емоційні переживання, почуття, які породжуються атмосферою взаємовідносин, що встановилися між винним і потерпілим у передзлочинній ситуації, так і безпосереднім впливом негативних вчинків жертви злочину. Поведінка потерпілого, його конкретні дії можуть у певних ситуаціях викликати у злочинця стан афекту, ненависті, гніву, у інших же випадках він може ігнорувати поведінку потенційної жертви, ухилитися від конфлікту з нею. Така поведінка залежить багато в чому від структури особистості злочинця, його взаємовідносин з жертвою як у передзлочинній ситуації, так і в момент вчинення злочину. Стійкість почуттів залежить, зокрема, від тривалості процесу їхнього формування, від інтенсивності негативної поведінки потерпілого [3, с. 87].

Зрозуміло, що жінки мають значно менші можливості до опору, що обумовлено їх фізичною та психологічною слабкістю, а іноді й фінансовою залежністю. Але з іншого боку, поведінка жінок може мати агресивний характер, що і створює передумови для заподіяння їй шкоди. Наприклад, абсолютну більшість жертв умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, вчинених у сімейно-побутовій сфері об'єднували сімейні і родинні стосунки із злочинцями, що носили яскраво виражений конфліктний характер. При цьому, як правило, дружина є ініціатором конфлікту, постійно докоряє, прирікає, принижує гідність та звинувачує чоловіка у невиконанні чи неналежному виконанні ролей годувальника, голови родини, батька, захисника, статевого партнера тощо. Більш того, під час чергової ескалації конфлікту жінка поводить себе все більш агресивно, не відчуває психологічної межі допустимого ризику, перетинання якої реально загрожує її життю і здоров'ю [4, с. 11].

За даними дослідження, розподіл потерпілих за характером поведінки, що передувало заподіяння шкоди, був таким: негативна поведінка (напад, погрози, образи і т. ін.) – 27,8%; нейтральна поведінка – 48,0%; позитивна (захист третіх осіб, спроба припинення злочину, прагнення ухилитися від конфлікту тощо) – 24,2%. Отже, поведінка значної кількості потерпілих жінок від убивств і тілесних ушкоджень під час розвитку небезпечної ситуації характеризувалась як негативна [5, с. 276].

Більшість жінок – жертв насильства в сім'ї, які перебувають під впливом гендерних стереотипів, нерідко вважають себе винними в тому, що над ними вчинене насильство, можуть розглядати його як заслужене покарання за реальні або уявні помилки, не відчують того, що порушуються їхні права, схильні все вибачати насильнику, соромляться оприлюднювати факти насильства та звертатися за допомогою до поліції чи соціальних служб [6, с. 24]. Тому ставлення до домашнього насильства як до внутрішньосімейної проблеми, а не як до негативного суспільного явища призводить до того, що такий вид насильства стає звичкою в житті і більшість з них залишаються латентними.

Отже, віктимність жінок, які є жертвами домашнього насильства психологи пов'язують з їх фізичними та психологічними особливостями, схильністю до деструктивної поведінки, економічною залежністю та впливом гендерних стереотипів.

Список використаних джерел:

1. Ткачова А. Детермінація насильницької злочинності / А. Ткачова // Вісник Національної академії правових наук України. - 2014. - № 2. - С. 170-178.
2. Віктимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіні і Б. М. Головіна. – Харків : Право, 2017. – 308 с.

3. Юрченко О. Ю. Роль віктимної поведінки потерпілих при вчиненні тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в Україні: дис. ...кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Юрченко Ольга Юріївна. – Х., 2004. – 188 с.

4. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології / Б. М. Головкін // the Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права. – 2015. № 20. – с. 6-13

5. Говор Ю. О. Віктимологічні особливості поведінки жінок, які стали жертвами насильницьких / Ю. О. Говор // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. № 4 – с. 269-280

6. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброта Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О. В. Гальцова

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

А43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

А43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018